

ZWIJNAARDE HUTSEPOTSTRAAT

Archeologienota 2018F177 & 2018F188 Programma van maatregelen

Jonathan JACOPS

Pieter LALOO

Project:

Zwijnaarde – Hutsepotsstraat 176

Opdrachtgever:

*Gent Estate bvba
Roeselaarseweg 12
8820 Torhout*

Uitvoerder:

*GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Jonathan JACOBS en Pieter LALOO*

© 2018 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

INHOUD

Inleiding.....	3
Programma van Maatregelen	4
1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen	4
1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	4
1.2 Impactbepaling.....	4
1.3 Maatregelen	7
2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem.....	9
2.1 Administratieve gegevens.....	9
2.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen.....	10
2.2 Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken	10
2.3 De voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk..	12
Bibliografie.....	13

Inleiding

De initiatiefnemer, Gent Estate bvba, plant het ombouwen van een hoeve tot twee grondgebonden woningen en een polyvalente zaal en de nieuwbouw van een 50-tal appartementen en een ondergrondse parking aan de Hutsepotstraat 176 in Zwijnaarde (Gent).

De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet (perceeloppervlak >3000m² en bodemingreep >1000m²). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, noch in een beschermde archeologische site of noch in een gebied waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem op te maken met advies naar eventueel uitgesteld onderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

Op basis van het verslag van resultaten wordt in onderhavige tekst geargumenteed dat een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk wordt geacht in uitgesteld traject. Dit onderzoek dient enkel te bestaan uit een proefsleuvenonderzoek en kan aanleiding geven tot de noodzaak van een archeologische opgraving of vrijgave.

Programma van Maatregelen

1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van het verslag van resultaten, wordt in onderhavige tekst geargumenteed dat het onderzoeksgebied onvoldoende is onderzocht om een gefundeerd advies te geven naar het archeologisch potentieel van het gehele projectgebied toe. Er dient bijkomend archeologisch vooronderzoek uitgevoerd te worden. Aldus wordt een programma van maatregelen opgesteld voor een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit uitgesteld onderzoek moet plaatsvinden na het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning en voor het uitvoeren van de geplande werkzaamheden. Om het overzicht te bewaren worden hierna de geplande bodemingrepen besproken met hun impact op de bodem. Vervolgens worden de maatregelen behandeld die dienen getroffen te worden.

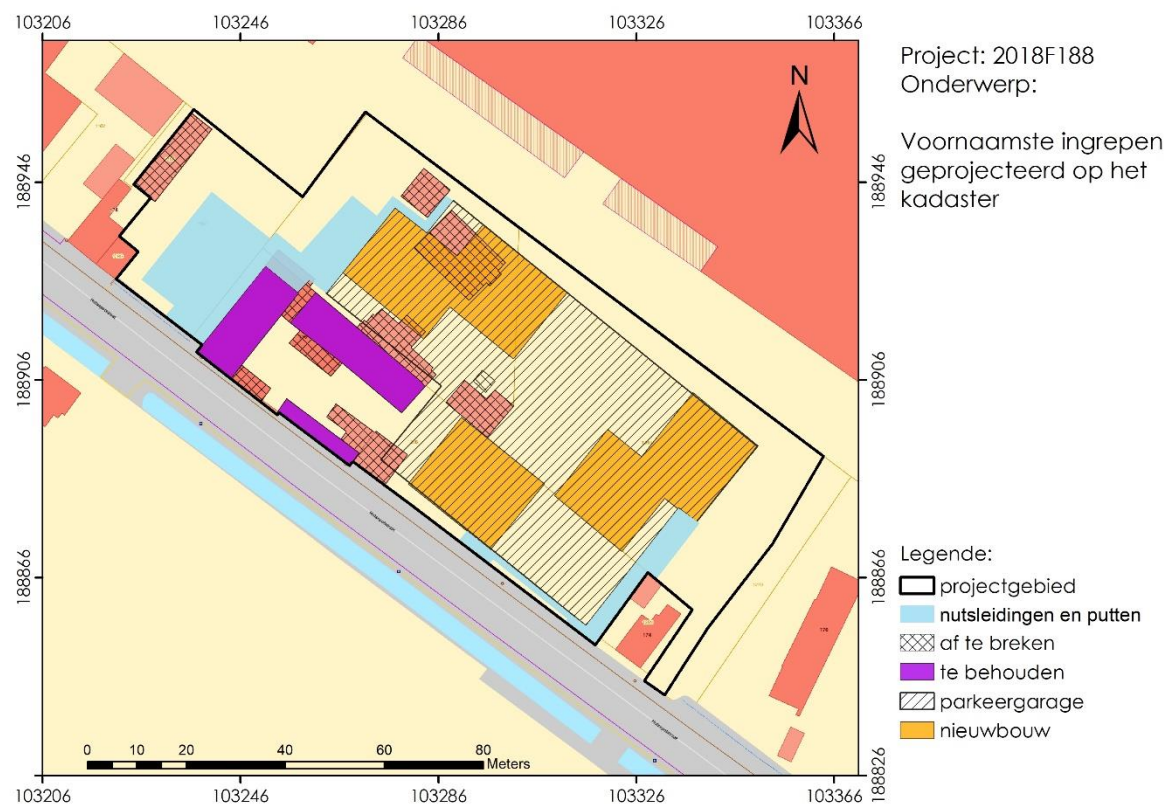
1.2 Impactbepaling

De initiatiefnemer plant het ombouwen van een hoevedomein aan de Hutsepotstraat 176 te Zwijnaarde (Gent) (fig. 1). De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 7700 m². Alle plannen als aangeleverd door de initiatiefnemer zijn te vinden in bijlage 2 van het 'Verslag van Resultaten'.

Het domein is reeds gedeeltelijk bebouwd (ca. 1200 m²). De waardevolle hoeve op het domein dateert uit het begin van de 19de eeuw en is vastgesteld bouwkundig erfgoed. Drie delen van dit complex met een totale oppervlakte van ca. 500 m² blijven dan ook behouden en zullen omgebouwd worden tot twee grondgebonden woningen en een polyvalente zaal. De rest van de gebouwen (ca. 700 m²) die zich voornamelijk op het noordwestelijke deel van het projectgebied bevinden, zullen afgebroken worden. Hierbij worden enkel de bovengrondse elementen verwijderd inclusief de vloer. De ondergrondse funderingen worden enkel verwijderd indien deze interfereren met de geplande werkzaamheden.

Een ondergrondse parkeergarage wordt grotendeels op het onbebouwde deel van het projectgebied voorzien. Deze parkeergarage heeft een oppervlakte van ca. 3600 m² en de aanleg zal de bodem verstoren tot een diepte van ca. 4 m. Boven deze parkeergarage worden drie appartementsgebouwen met een 50-tal appartementen verspreid over 3-6 verdiepingen opgericht. Deze gebouwen hebben een totale oppervlakte van ca. 1700 m², maar zullen door hun inplanting boven de parkeergarage geen extra verstoring van het bodemarchief veroorzaken.

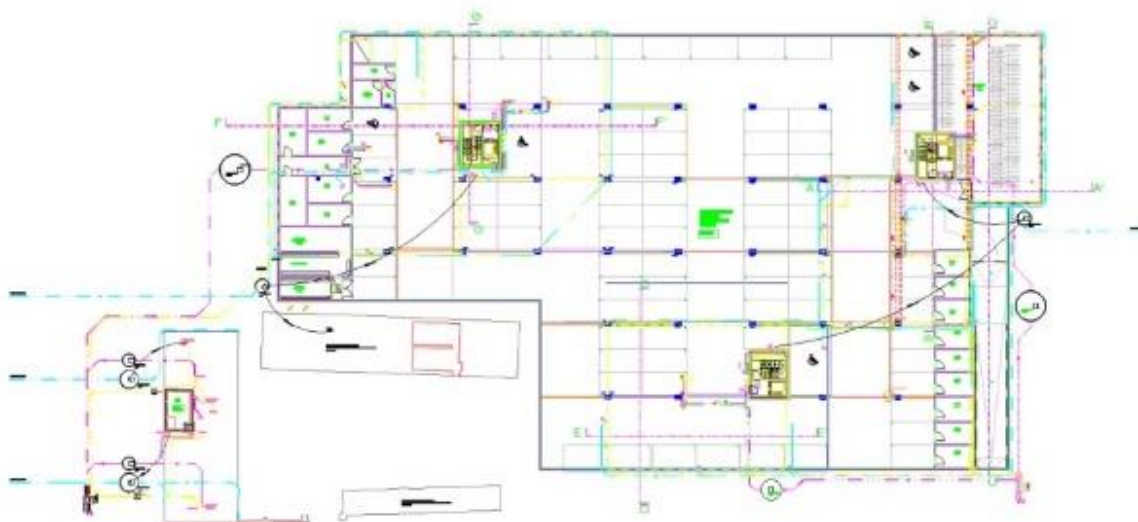
De zone rond en tussen de appartementsgebouwen wordt ingericht met een pad in grasdals, bestrating en groenaanleg (fig. 2). Tussen de te behouden hoevegebouwen wordt een bestrating voorzien, net als aan de westelijke zijde van het projectgebied. Voor de aanleg van de bestrating de aanleg van grassdals wordt door de opdrachtgever een ingrijpdiepte voorzien van 50 cm t.o.v. het huidige maaiveld aangezien de teelaarde wordt verwijderd. Gezien deze zones mogelijk betreden worden door zware machines wordt rekening gehouden met een ingrijpdiepte van in totaal 80 cm t.o.v. het huidige maaiveld. Voor de aanleg van de groenzone wordt rekening gehouden met een mogelijke verstoring van 40 cm t.o.v. het maaiveld aangezien zware machines het maaiveld zullen betreden. Met de eventuele doorworteling van de bomen die zullen worden aangelegd wordt geen rekening gehouden.

Figuur 1. Voornaamste bodemingrepen geprojecteerd op het GRB- bestand (@GDI-Vlaanderen)

Figuur 2. Inrichting van het projectgebied weergegeven op het GRB-bestand (@Geopunt)

Figuur 4. Rioleringsplan

De nutsleidingen en leidingen van de rioleringen (afvalwater, hemelwater, fecaal water) worden in hoofdzaak aangelegd in het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied (fig. 1). In deze zone worden tevens twee septische putten van 1500l, één septische put van 15000l, twee regenwaterputten van 5000l en één regenwaterput van 2500l aangelegd. In de zuidoostelijke randzone gaat het om één septische put van 20000l, één septische put van 7000l en één regenwaterput van 2500l (fig. 3). Aangezien de exacte diepte waarop deze leidingen worden aangelegd alsook de omvang van de werksleuf onbekend zijn werd geopteerd om een ruime zone af te bakenen inclusief buffer van enkele meters waarbinnen deze leidingen zijn gepland.

1.3 Maatregelen

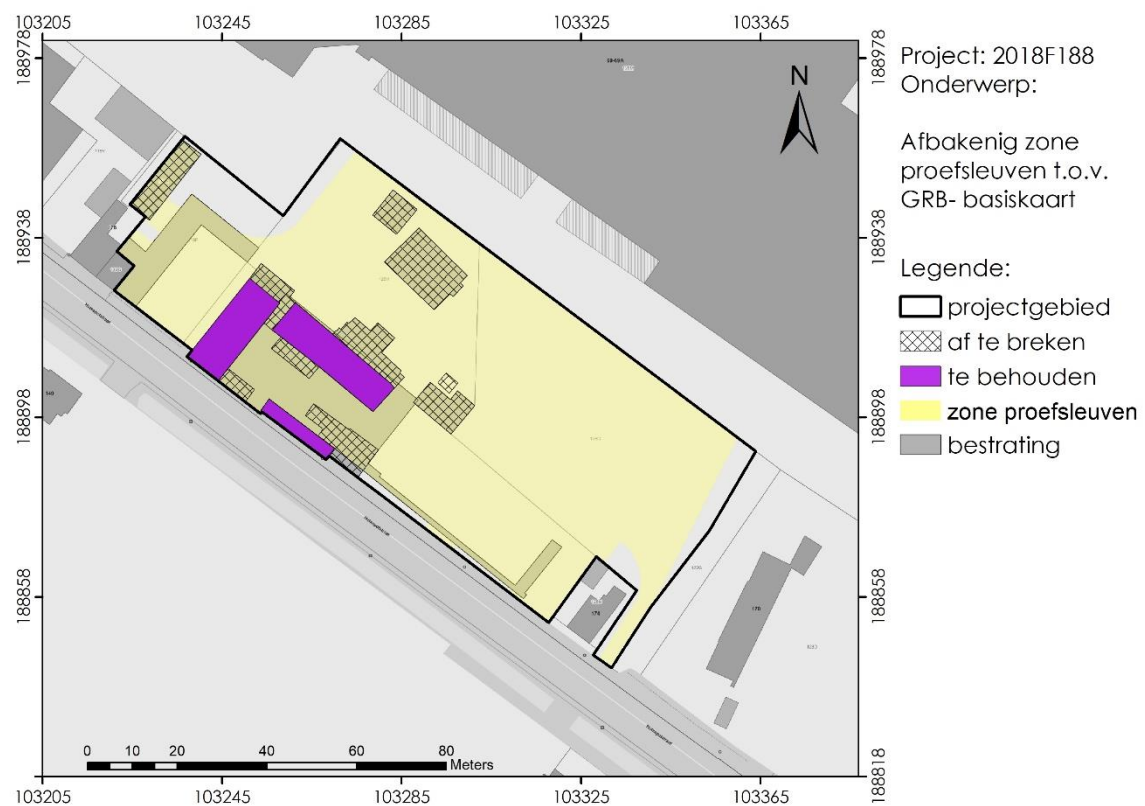
De bepaling van maatregelen dient op twee niveaus te worden ingeschat. Enerzijds ten aanzien van de verwachting tot het treffen van steentijdartefactenclusters en anderzijds ten op aanzien van de verwachting tot het treffen van sporenvindplaatsen.

De archeologische verwachting ten aanzien van steentijdvindplaatsen dient als laag te worden ingeschat aangezien de top van de huidige bodem in het leeuwendeel van het plangebied is geroerd in een recent verleden. Enkel bij B4 zijn de restanten van een B- horizont waargenomen. Deze boring situeert zich echter in de directe omgeving van enkele gebouwen die op het 19de -eeuws kaartmateriaal aanwezig zijn. Gezien er een laag potentieel aanwezig is tot het treffen van goed bewaarde steentijdartefactenvindplaatsen dient geen verkennend en/of waarderend booronderzoek te worden uitgevoerd.

Het landschappelijk booronderzoek heeft aangetoond dat de top van de huidige bodem is gedeeltelijk is geroerd. De in situ natuurlijke bodem manifesteert zich bij de landschappelijke boringen op een diepte tussen 55 en 120 cm t.o.v. het maaiveld. Bij slechts één van de boringen werden de restanten van bodemvorming vastgesteld (B5). Dit betekent dat het bovenste deel van de natuurlijke bodem ten dele is verdwenen, maar over het exacte deel van de bodem kunnen geen concrete uitspraken worden gemaakt. Met betrekking tot sporenvindplaatsen bezit het projectgebied aldus potentieel tot het treffen van structuren, vondsten en sporen gaande van het neolithicum tot de nieuwste tijd. Dit potentieel beperkt zich op deze locatie tot het treffen van diepere sporen, structuren en/of vondsten (grachten, greppels, poelen, funderingen, etc.). In de zuidoostelijke zone bevinden zich mogelijk de

funderingsresten van enkele 19de eeuwse gebouwen (fig. 7, infra) De aangewezen methode om sporevindplaatsen te onderzoeken zijn proefsleuven.

Binnen het plangebied worden diverse ingrepen gepland met sterk variabele ingrijpdieptes. Op basis van het landschappelijk booronderzoek wordt het archeologisch niveau verwacht op een diepte tussen ca. 55 en 120 cm t.o.v. het huidige maaiveld. Hierdoor wordt geopteerd om quasi het gehele plangebied te onderzoeken d.m.v. sleuven met uitzondering van de aanleg van de groenzone in het noordwesten en de zuidoostelijke rand van het plangebied (fig. 5). Hier bevindt het archeologisch niveau zich onder de geplande ingrijpdiepte en kan dit aldus in situ worden bewaard. Aan de noordoostelijke rand werd geopteerd om de groenzone wel te integreren gezien de nabijheid van de geplande ondergrondse parkeergarage (ca. – 4 m).

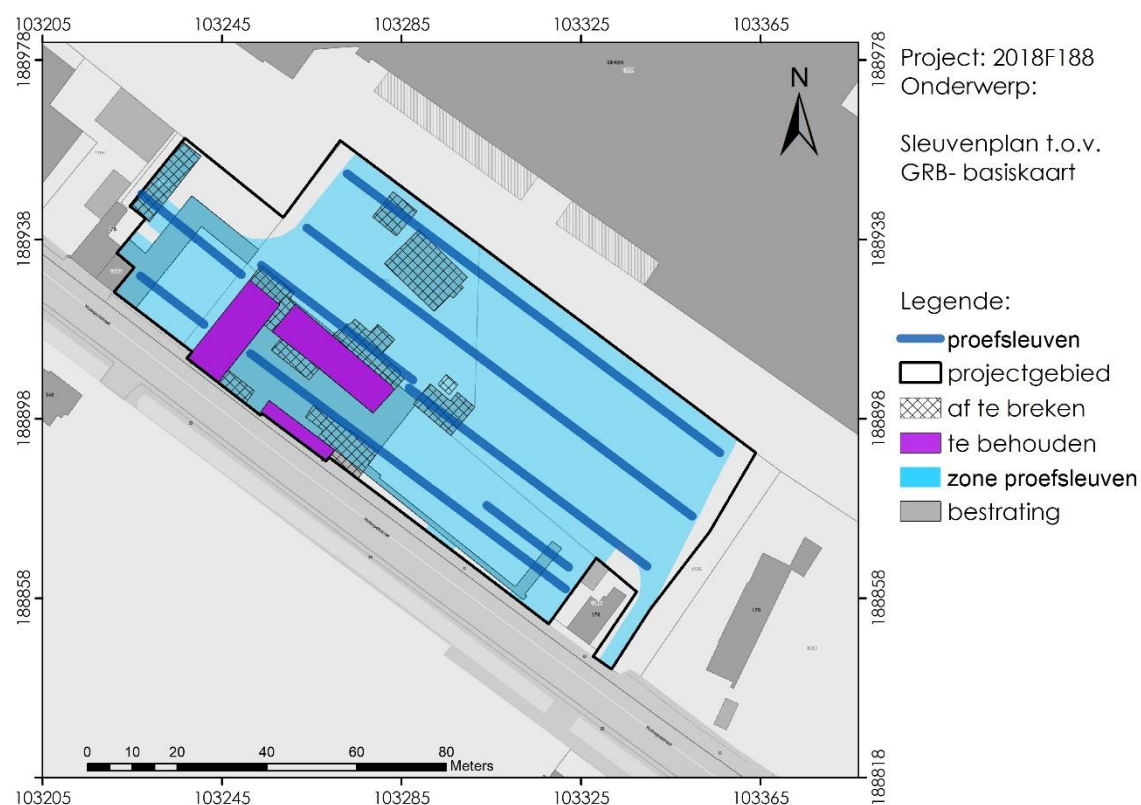

Figuur 5. Afbakening advieszone prospectie met ingreep in de bodem

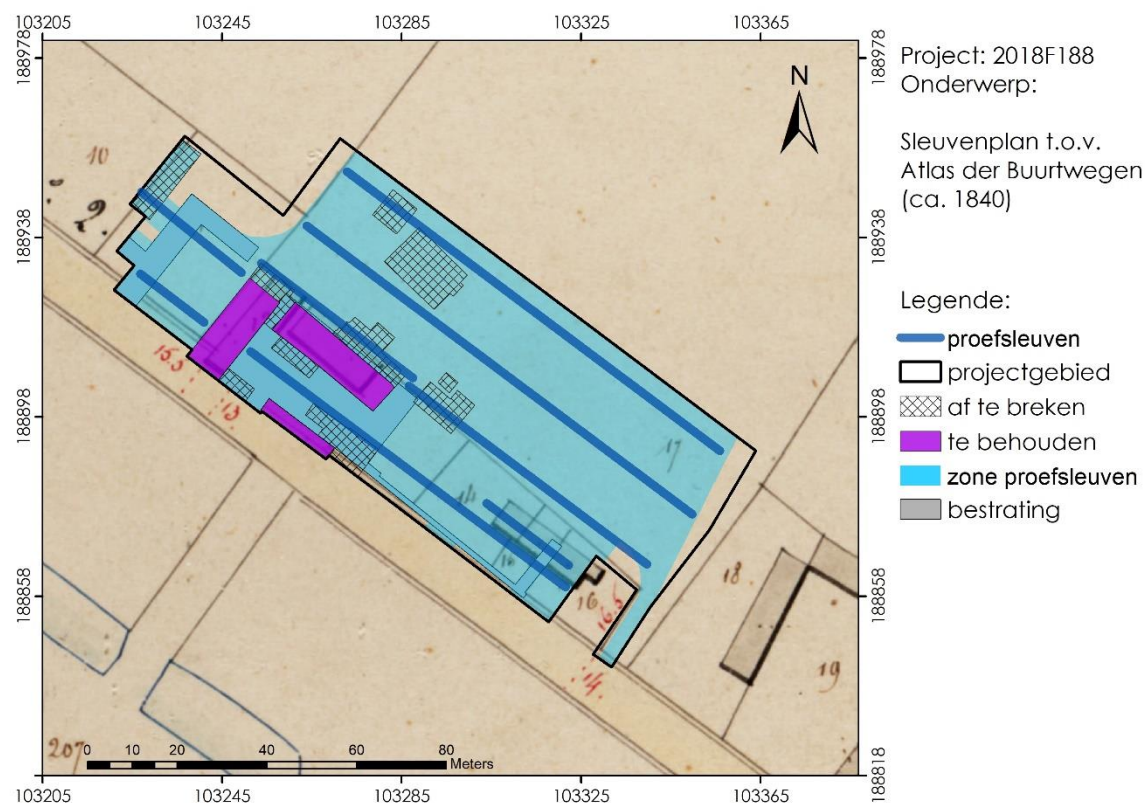
2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.1 Administratieve gegevens

Naam en adres initiatiefnemer	Gent Estate bvba Roeselaarseweg 12 8820 Torhout						
Locatie van het vooronderzoek (fig. 2)	Het betreft quasi het gehele projectgebied dat dient geprospecteerd te worden (fig. 5 en 6). Enkel de groenzone in het zuidoosten en het noordwesten kan behouden blijven in situ. De historische hoeve blijft eveneens behouden. De geselecteerde zone bezit een oppervlakte van 6765 m².						
Kadastrale gegevens	Zwijnaarde, Afdeling 24, Sectie B, 119A+119F+120B+126H+126G.						
Juridisch	Stedenbouwkundige aanvraag						
Bounding box:	<table> <tr> <th>X</th><th>Y</th></tr> <tr> <td>103367,838</td><td>188886,889</td></tr> <tr> <td>103213,956</td><td>188927,741</td></tr> </table>	X	Y	103367,838	188886,889	103213,956	188927,741
X	Y						
103367,838	188886,889						
103213,956	188927,741						

Figuur 6. Voorstel inplanting proefsleuven t.o.v. GRB basiskaart (GDI- Vlaanderen)

Figuur 7. Voorstel inplanting proefsleuven t.o.v. Atlas der Buurtwegen (GDI- Vlaanderen)

2.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het onderzoeksdoel voor het uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem is na te gaan welk potentieel het projectgebied heeft voor de aanwezigheid en bewaring van sporevindplaatsen gaande van het neolithicum tot heden. Om dit archeologisch potentieel verder te kunnen vatten, adviseren we een **uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem**, i. e. een proefsleuvenonderzoek.

Dit verder onderzoek moet in eerste instantie dus de aanwezigheid van vindplaatsen aantonen of weerleggen en anderzijds bij het aantreffen van vindplaatsen die sites verder evalueren op bewaring, datering en eventueel ook fasering en nagaan welke impact de geplande werkzaamheden hebben op die vindplaatsen. Dit vooronderzoek kan aanleiding geven tot een archeologische opgraving.

2.2 Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken

We adviseren een archeologisch proefsleuvenonderzoek door middel van parallel gegraven proefsleuven van elk 2 m breed (bakbreedte) en met een tussenafstand tussen die sleuven van 15 m (as op as), lokaal kunnen uitbreidingen op de proefsleuven worden uitgegraven om aangetroffen sporen of vondsten beter te evalueren. De dekkingsgraad van proefsleuven en kijkvensters betreft 10 à 12,5% van de totale oppervlakte van 6765 m² (fig. 6). Deze methode is kosten-baten de meest efficiënte methode (Haneca et al., 2016, De Clercq et al. 2011) en was voor het in voege treden van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet de meest gangbare manier om in rurale gebieden proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

Voor deze fase dient een team van archeologen ingezet te worden waarvan de veldwerkleider aantoonbare ervaring heeft met het leiden van proefsleuvenonderzoeken en/of opgravingen in zand of lemig zandgronden (min. 5 door OE goedgekeurde rapportages). Ook een (assistent-)aardkundige met aantoonbare ervaring met archeobodemkundig onderzoek op zandgronden (min. 3 door OE goedgekeurde rapportages) dient tijdens het onderzoek ingezet te worden voor de registratie en beschrijving van de bodemprofielen.

Gezien het een relatief vlak terrein betreft en het landschappelijk booronderzoek geen indicaties bezit met betrekking tot het oorspronkelijke reliëf is de inplanting van de sleuven gebaseerd op de meest efficiënte manier om het terrein te onderzoeken (fig. 6).

De bestaande gebouwen dienen te worden verwijderd voor de start van het onderzoek tot en met het vloerniveau. Het betreft lichte structuren met beperkte funderingen (palen, dunne muren) die de bodem enkel lokaal hebben verstoord. De funderingen kunnen aldus behouden blijven. Tijdens het onderzoek kan geëvalueerd worden of deze al dan niet dienen te worden verwijderd in functie van de aanwezigheid van de registratie van het archeologisch niveau.

De sleuven dienen aangelegd te worden tot op het archeologisch niveau, de top van de natuurlijke bodem. Indien de bodem sterk is geroerd kan worden geargumenteed om de sleuven (getrapt) aan te leggen tot op een maximale diepte van 150 cm t.o.v. het maaiveld. Dieper wordt de archeologische verwachting als zeer laag beschouwd.

Ter hoogte van de historische hoeve wordt de binnenkoer onderzocht d.m.v. één proefsleuf. De opdrachtgever dient de bestaande verharding ter hoogte van de geplande sleuf te verwijderen voor de start van de het onderzoek. De onderliggende dekvloer of stabilisé dient te worden verwijderd tijdens het sleuvenonderzoek.

Verder dienen de potentieel aanwezige relictten van een 19de- eeuws gebouw in het zuidoosten van het plangebied verder onderzocht te worden door middel van een sleuf en/of kijkvenster (fig. 7).

Indien, ondanks de eerder lage verwachtingen, toch steentijdartefactenclusters worden aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek. Dan moeten die zones in de sleuf eerst verder geëvalueerd worden door het voorzichtig manueel voorzichtig opschaven en 3D-registratie van de vondsten. Als deze evaluatie positief blijkt met betrekking tot de aanwezigheid van een goed bewaarde vindplaats dient alsnog overgeschakeld te worden naar een waarderend archeologisch booronderzoek.

De voornaamste onderzoeksvragen zijn in deze fase :

- Zijn er sporen of structuren aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

- Kan op basis van het sporenbestand binnen het projectgebied een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
- Komt het projectgebied in aanmerking voor een eventuele archeologische opgraving voorafgaand aan de werken? Wat is de verwachte spoordensiteit?
- Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden na uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem in functie van een eventueel vervolgonderzoek?

2.3 De voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Geen afwijkingen voorzien.

Bibliografie

De Clercq W., Bats M., Laloo P., Sergeant J. & Crombé P., 2011, Beware of the known. Methodological issues in the detection of low density rural occupation in large surface archaeological landscapeassessment in Northern-Flanders (Belgium), in : BAR International Series, 2194, Oxford, Archaeopress, pp. 73 -89.

Haneca K., Debruyne S., Vanhoutte S. & Eryynck A., 2016. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. Onderzoeksrapport 48, Agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel, 79p.

Bijlage

1 Figurenlijst:

Figuur 1.	Voornaamste bodemingrepen geprojecteerd op het GRB- bestand (@GDI- Vlaanderen).	5
Figuur 2.	Inrichting van het projectgebied weergeven op het GRB-bestand (©Geopunt)	5
Figuur 3.	Inrichtingsplan als aangeleverd (bron= WES).....	6
Figuur 4.	Rioleringsplan	7
Figuur 5.	Afbakening advieszone prospectie met ingreep in de bodem	8
Figuur 6.	Voorstel inplanting proefsleuven t.o.v. GRB basiskaart (GDI- Vlaanderen).....	9
Figuur 7.	Voorstel inplanting proefsleuven t.o.v. Atlas der Buurtwegen (GDI- Vlaanderen).....	10